

Dobrý den, všechny vás zdravím :-))

Připomínám – blíží se konec šk. roku a s ním klasifikace, podmínky známkování – viz minulý týden

Tento týden zakončíme husitskou revoluci, zhodnotíme, jaký měla význam, co se změnilo a její důsledky. A protože to byly opravdu krvavé boje, podíváme se na zbraně. Rozloučíme se s posledním Lucemburkem na českém trůně – Zikmundem, který umírá bez dědice. V pořadí již druhá dynastie vymírá po meči Země je opět bez krále....

Úkoly na tento týden:

1. zápis – první 3 strany vytisknout nebo opsat

4. strana – husitské zbraně vytisknout a nalepit (abyste měli v sešitě jejich obrázek)

2. přečíst prezentaci – místo výkladu

3. 3 úkoly na poslední straně – vypracovat , vyfotit, poslat

ZÁPIS - navazuje na minulý

1433 – koncil v Basileji – ochota církve (papež) + světské moci (Zikmund) jednat o míru s husity

1434 - přeskupení sil – pražané+ umírnění husité+ katol. šlechta x táborité + sirotci
bitva u Lipan – husité poraženi, Prokop Holý zemřel

1436 – na jihlavském sněmu vyhlášena basilejská kompaktáta= dohoda, legalizace dvojí víry-
katol. a kališnické, uznána 1 artikule
- Zikmund přijat za č. krále

1437 – poslední hus. odpor x Zikmundovi – Jan Roháč z Dubé na Sioně popraven
- Zikmund odjel do Uher, při cestě zemřel

Výsledky válek – změny v Čechách

- katol. církve – zbavena majetku (šlechta, města), oslabena, ztratila přístup na zemský sněm
- šlechta – získala půdu a majetek
- král. moc – oslabena
- města – podíl na vládě a zatoupení na sněmu, počestění, odchod Němců
- poddaní – zbavení círk. poplatků, právo si svobodně zvolit víru, trpěli válkou

Tragedie spočívá v tom, že to **byl střet Čechů s Čechy, neporazil je zahr. nepřítel, ale sami sebe**

Proč? **Jaké byly příčiny neštěstí?**

- husitské hnutí nebylo od počátku jednotné – neustálé spory mezi pravicí, levicí, středem – zrcadlilo to třídní rozvrstvení společnosti
- únava lidí z letitého válečného utrpení
- prvotní rev. ideály se přeměnily na kořistnictví
- demoralizace vojska , zdroj vlastního sebeobohacování

Důsledky společenské

vznikla nová, česká kališnická církev

- sněm – zasedaly na něm 3 stavy – rytíři, města, šlechta
- rozšíření češtiny – při bohoslužbách, v úřadech, v mezinár. jednáních
- růst vzdělanosti – i dívky, zákl. vzdělání, čtení
- růst českého sebevědomí
- hus. tradice – posila národního sebevědomí v dobách nebezpečí a ohrožení
 - zdroj inspirace v liter. - A.Jirásek, J. Vrchlický
 - hudba – Smetana, Dvořák
 - malíře, sochaře

Hospodářské důsledky

- škody způsobené válkou – hosp. vyčerpání, devastace, pokles obchodu, ohrožení cest
- nedostatek mincí a drahých kovů
- požáry, neúroda, hladomor
- úbytek obyv.,
- kořistění za hranicemi – obilí, dobytek, zbraně
- izolace země od vyspělých západních a jižních oblastí

Příčiny úspěchů husitů

- morální uvědomění – boj za pravdy, přesvědčení o spravedlnosti, přísná kázeň ve vojsku a ochota bojovat, veřejná jednání
- zkušený hejtmané a velitelé – nová taktika boje, kombinace taktiky vhodných zbraní, organizace houfů lidí – husitské šiky
- využití selských vozů pro postavení vozové hradby – ochrana proti jezdcům
- organizace vojska – přesně vymezené povinnosti, dělba úkolů při boji

Příčiny úspěchu husitských vojsk v boji s přesilou

- přesvědčení o své pravdě, o spravedlnosti cílů
- nadšení a ochota bojovat
- přísná kázeň ve vojsku
- demokratické vztahy, veřejná jednání
- zkušený hejtmané – velitelé
- dobrá organizace
- využití vhodných zbraní, válečných vozů (hradba)
- vojenská taktika (využití terénu aj.) – tvůrcem Jan Žižka

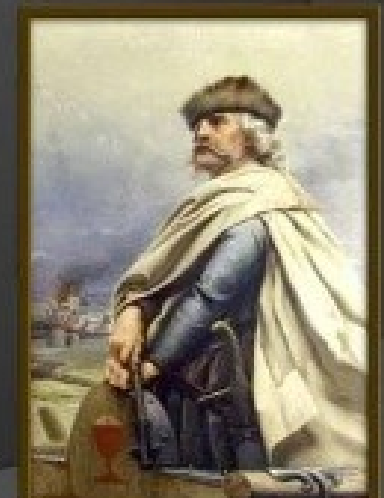
• Vojenská kázeň

> Žižkův vojenský řád – soupis pravidel a ustanovení, dle kterých se měla řídit husitská vojska

Vznik: r. 1423

Cíl: poslušnost vojska

Autor: Jan Žižka z Trocnova

Husitské zbraně

- upravené selské nářadí k boji, takže s tím uměli hned zacházet

Sečné a bodné – kopí, kosa, sudlice

Úderné – řemdih, cep

Pobočné – meč, tesák, nůž, dýka, sekera

Střelné – kuš, prak

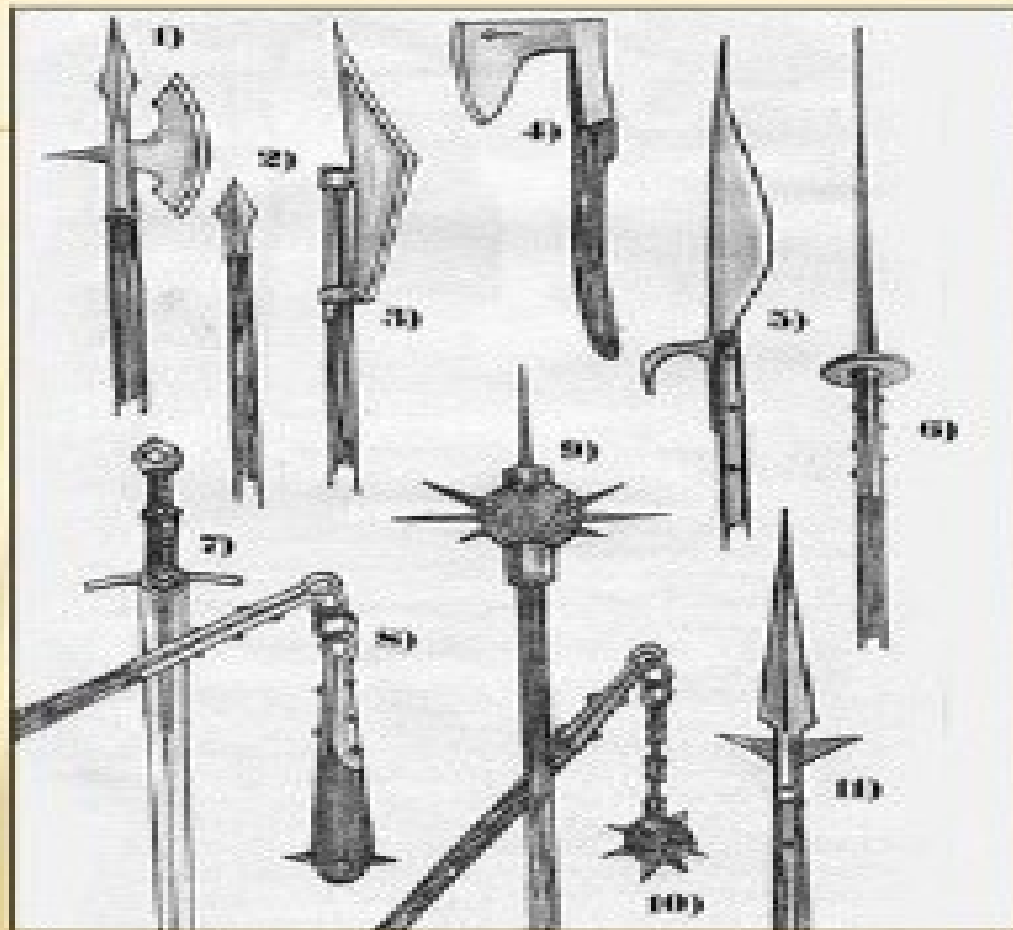
Děla – tarasnice, houfnice

Ochrana – přilby, drátěné kukly, štíty

HUSITSKÉ ZBRANĚ

- ✦ Husité bojovali zbraněmi vyrobenými ze zemědělského nářadí.

- 1) halapartna
- 2) kopí
- 3) sudlice
- 4) sekera
- 5) sudlice
- 6) šídlo
- 7) meč
- 8) cep
- 9) kropáč
- 10) řemdih
- 11) sudlice ušatá

1433

- se sešel koncil v Basileji- zde jednali církev (papež), světská moc (Zikmund) s husity o míru
- v Čechách je neúroda, armáda strádá, plení krajinu, lidé se bojí, morálka polních vojsk klesá, většina národa už touží po míru a klidu
- v polním vojsku vládne anarchie, Prokop se sáhl do ústraní
- panská koalice se ztmelila a mobilizovala

Basilejský koncil

po prohře u Domažlic - řešení konfliktu mírovou cestou

husité Zikmundem pozváni na Basilejský koncil 1431-1449

↓

vznesen požadavek na rozpuštění polních vojsk
proti radikální část husitů (polní vojska)
sněm skončil neúspěchem

Basilejská kompaktáta

- 5.7.1436
- ujednání mezi basilejským koncilem a zástupci husitských Čech
- nejdůležitější bylo přiznání přijímání z kalicha
- stala se základními právními dokumenty českého státu až do doby Jiříka Poděbradského

Jihlavská (= basilejská) kompaktáta

- Kdy :** 5.7. 1436
 - Kde :** v Jihlavě na sněmu českých stavů
 - Co :** slavnostně vyhlášena
- jihlavská (basilejská) kompaktáta =
= dohoda mezi husity a basilejským koncilem
- Význam :** ukončila husitskou revoluci
 - Obsah :**
 - 1) povoleno kališnictví (přijímání podobojí)
 - 2) šlechtě zůstal majetek, který za revoluce odebrala církvi
 - 3) českým králem uznán Zikmund Lucemburský (ale 1437 zemřel)

Zikmund, pojmenovaný po svatém Zikmundovi (který se za přispění Karla IV. stal novým českým patronem), byl významný evropský politik vrcholného středověku, v Čechách však neoblíbený kvůli Janu Husovi, na jehož smrti je mu připisován podíl. Zikmundovi se skutečně od mládí říkalo „liška ryšavá“, ovšem jenom kvůli zrzavým vlasům, ne prohnání.

- ✖ Stal se nástupcem Václava IV., byl to jeho bratr.
- ✖ Byl výborný diplomat, podařilo se mu urovnat spory uvnitř církve.
- ✖ Husitské války už naplno propukly.
- ✖ Husité odmítali uznat Zikmunda jako českého krále, přezdívali mu „šelma ryšavá“.
- ✖ Po skončení husitských válek a uklidnění situace král Zikmund umírá bez mužského nástupce.
- ✖ Rod Lucemburků vymírá po meči, stejně jako Přemyslovci.

Zikmund Lucemburský

- Vítězství panské jednoty se mu konečně otevřela cesta na český trůn
- Musel však přistoupit na některé ústupky:
 - Povolit přijímání pod obojí
 - Šlechtě i městům ponechat majetek získaný za husitských válek (majetek katolické církve)

Uherský a český král

Zikmund se nemohl ujmout vlády nad českým královstvím dokud byl jeho bratr naživu. Namísto toho vpadl roku 1385 do Uher a získal korunu. Jako uherský král zorganizoval neúspěšnou křížovou výpravu proti Turkům, kteří útočili na Středozemí. Během jeho vlády v Uhrách se několikrát podílel na spiknutí proti Václavovi a dokonce ho na rok uvěznil ve Vídni.

Václav zemřel roku 1419 a Zikmund byl korunován českým králem na Pražském hradě. Česká šlechta, která byla na straně husitů, s tímto nesohlasila. Václav IV. víceméně toleroval novou náboženskou vlnu, ale Zikmundův katolicismus byl velmi dobře známý. V Uhrách podporoval církev a autorita jednotlivých hodnostářů převyšoval politickou moc šlechty i krále.

Strategie

- 1) Fáze-defenzivní „styl“, vojsko kryto vozovou hradbou, zahájení boje dělostřelectvem a střelnými zbraněmi
- 2) Fáze-nepřítel přirazil k voz. hradbě, dochází k jeho decimaci od sudličníků a cepníků na vozec
- 3) Fáze-nepřítel otřesen a rozptýlen, husitská pěchota a jízda vyráží oční voz. hradbou do protiútoku, nepřítel prchá

- Jakmile se rytíři dostali asi 200 metrů od hradby, byla na ně zahájena palba
- Když se jízda dostala až k vozům byla nucena tasit meče
- Z boku vozové hradby byl odtažen vůz a odtud zaútočila husitská pěchota a jízda
- Vpadla do boku a týlu nepřítele, který se dal většinou na útěk

Ochranná výzbroj a výstroj

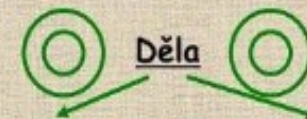
- + Železné klobouky
- + Různé typy přileb
- + Drátěné kukly
- + Drátěná košile
- + Pavéza = ochranný štít

Pavéza = ochranný štít

Kropáč

- Kropáč = palice s ostny. Existuje varianta jezdecká (jednoruční, s kratší násadou), pěchotní (obouruční, s dlouhou násadou).
- Tato zbraň bývá často zjednodušeně označována jako řemdih.

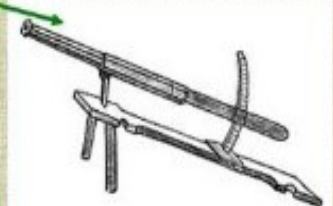
Děla

Lehká děla:

- Houfnice
- Tarasnice - střílelo se z nich kamennými, později železnými koulemi. Dostřel 250 - 300 m. Jméno tarasnice pochází od tarasu, dřevěného podstavce, na který byla upevňována.

Těžká děla:

- Bombardy - nepohyblivé

Strategie

- 1) Fáze-defenzivní „styl“, vojsko kryto vozovou hradbou, zahájení boje dělostřelectvem a střelnými zbraněmi
- 2) Fáze-nepřítel přirazil k voz. hradbě, dochází k jeho decimaci od sudličníků a cepníků na vozec
- 3) Fáze-nepřítel otřesen a rozptýlen, husitská pěchota a jízda vyráží oční voz. hradbou do protiútoku, nepřítel prchá

- Jakmile se rytíři dostali asi 200 metrů od hradby, byla na ně zahájena palba
- Když se jízda dostala až k vozům byla nucena tasit meče
- Z boku vozové hradby byl odtažen vůz a odtud zaútočila husitská pěchota a jízda
- Vpadla do boku a týlu nepřítele, který se dal většinou na útěk

Ochranná výzbroj a výstroj

- + Železné klobouky
- + Různé typy přileb
- + Drátěné kukly
- + Drátěná košile
- + Pavéza = ochranný štít

Pavéza = ochranný štít

Kropáč

- **Kropáč** = palice s ostny. Existuje varianta jezdecká (jednoruční, s kratší násadou), pěchotní (obouruční, s dlouhou násadou).
- Tato zbraň bývá často zjednodušeně označována jako řemdih.

Děla

Lehká děla:

- Houfnice
- Tarasnice - střílelo se z nich kamennými, později železnými koulemi. Dostřel 250 - 300 m. Jméno tarasnice pochází od tarasu, dřevěného podstavce, na který byla upevňována.

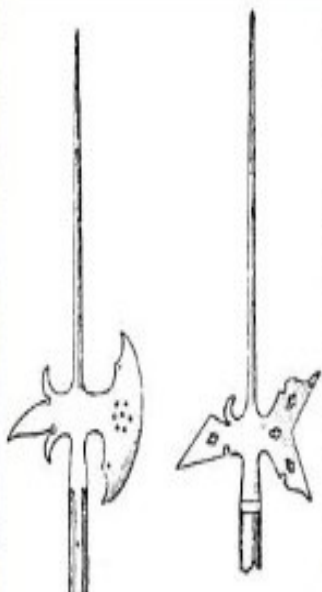
Těžká děla:

- Bombardy - nepohyblivé

Halapartna

Halapartna = dřevcová zbraň na 2 m dlouhé násadě. Hák sloužil ke stažení jezdce, čepel k drcení plátů brnění. Používala ji pěchota, pro jezdce nepraktická. Byla součástí výbroje stráže.

Palcát

- **Palcát** = varianta válečného kladiva, působil zlomeniny, zhmožděny.
- Užíván též jako odznak moci. S palcátem v ruce bývá často zobrazován Jan Žižka z Trocnova.

Sudlice

Sudlice používaná husity vznikla přeměnou zemědělského nástroje, kosy.

Ušaté sudlice měly po stranách 2 hroty připomínající uši. Sloužily k strhávání útočníků.

Střelné zbraně

- **Kuše** = samostříly
- První zmínky o kuši pocházejí z Číny.
- Jako lovecká zbraň se používala až do 18. století.

- **Praky** - pracují na principu odstředivé síly. Dostřel asi 200 m.
- Střelci z praků tzv. **práčata** pomocí praků plašili koně jízdních vojsk.

Řemdih

- **Řemdih** - úderná část je připevněná až 1 m dlouhým řetězem k násadě.
- **Nevýhody:**
 - Potřebuje místo k rozmáchnutí.
 - Větší pravděpodobnost zasažení sebe nebo spolubojovníků.

Cep

- **Cep** - jedna z nejobávanějších husitských zbraní
- Vznikla okováním cepu, který se používal ke zpracování obilí.
- Jeho výroba byla lehká, a proto byla snadno dostupná

Organizace vojska

- Rozdělení do menších útvarů s přesným vymezením povinností (např. při pochodu vojska s vozy, jejich ochrana, uzavírání vozové hradby v nebezpečí, ochrana koní).
- Dělbá úkolů při boji (např. vymezení činnosti posádky bojového vozu → 16 - 20 lidí: sudličníci, pavézníci).
- Systém velitelů - hejtmanů (nad vozy, jízdou, puškami...).

Husitský vůz

- Většina husitských bojovníků pocházela z nešlechtických vrstev (městské a venkovské obyvatelstvo), proto hejtmané spoléhali více na pěchotu než na jízdu. Pěší bojovníky chránily při pochodu vozy - vozový šik, v bitvě vozová hradba. Mezi vozy byly umístěny palné zbraně: tarasnice, houfnice.

BOJOVÉ VOZY

- V počátcích ničím jiným než obyčejnými, běžně užívanými selskými vozy
- Později rozlišení spízních a vlastních bojových vozů
- Pro tento účel bylo využíváno vozů větších a pevnějších, vybavených na vnější boční straně deskou ze silných fošen
- Každý vůz vezl řetěz, jímž byla spojována kola vozů při sražení do vozové hradby

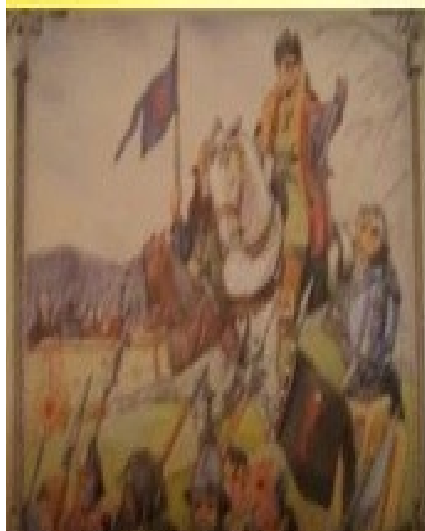
* Husitské vojsko - špatně vyzbrojená chudina

* Neměli skoro žádné ochranné prvky - přilby...

* Neprošli žádným vojenským výcvikem.

* Jejich největší zbraní bylo velké nadšení a přesvědčení.

* VOJSKO

ÚKOLY:

V následujících větách je ukryto 8 zbraní (střelných, palných, sečných i bodných), které užívali v bojích husité:

1. Viděl jsi chatku šerifa?
2. Kapr a karas jsou sladkovodní ryby.
3. Vyber soubory, které chceš kopírovat.
4. Lehce pust' páčku.
5. Nechápu škarohlídy.
6. Pijme čaj z termosky!
7. Dosud licenci na svůj vynález nezískal.
8. Studený a tvrdý karbanátek mně nechutnal.

Pojmenuj jednotlivé zbraně:

Pojmy v tabulce jsou přeházené, zařadte je ke správnému králi

JAN LUCEMBURSKÝ	KAREL IV.	VÁCLAV IV.	ZIKMUND
Uherský král	Manžel Elišky Přemyslovny	Zástava hradů	Počátky husitství
Založení univerzity	Poslední Lucemburk	1346 Kresčak	Vězeň české šlechty
Zbaven titulu císaře	Zbaven české koruny	Nové město pražské	Král diplomat cizinec